

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap,

Az előfizetés díjai:

Egész évre	8 Kor.
Félévre	4
Negyedévre	2

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Mi lesz?

Fejérvary Géza br. egész politikai pályája alatt soha annyira megérdemelt elismerést nem kapott, mint a napokban, a mikor híre járt, hogy a kabinetalakításra nyert megbízását az első kudarcra, mely a hazafias tisztviselők részéről érte, visszaadta.

Am úgy látszik, hogy sem a magyar sajtó, sem a magyar politikai világ még mindig nem ismeri eléggé a snájdig tábornagynagy urat. A vitéz katonára a visszavonulást csak arra használja fel, hogy annál nagyobb erővel támadhasson.

Mert ime ismét híre jár, még pedig egész határozott formában, hogy Fejérvary ismétlen kezébe vette az elejtett fonalat s megint kilíncsel a magasabb rangú tisztviselőknél, megint csabít s mindenképpen kutyahűségű alattvalónak akar bemutatkozni.

És ettől az újabb fellépéstől most már méltán tarthatunk.

Az emberi természet sajátossága, hogy nemcsak Leonidásokot, de Ephialteseket is teremt.

Félünk tőle nagyon, hogy a hiúság ördöge mégis csak megszedít egy pár kapaszkodó bürokratát s elfelejtkezve hazafiúi kötelességeikről, ki óhajtják próbálni, há mindjárt ideig-öröig is, hogy milyen a miniszteri székek puha bársonya.

Szomorú lesz, ha így lesz.

De úgy látszik, hogy nem valószínű.

Bécsben erősen hangoztatják, hogy már elérkezett az idő az utolsó kártya kiütésére is.

És Tisza István karöltve Fejérvary báróval, készek meghódolni a császárváros óhajlásának.

Legalább pozitíve hírlik, hogy Tisza a miniszteri listát magával vitte Bécsbe, a király el is fogadta s a Fejérvary-kabinet kinevezése a legközelebbi időben meg fog jelenni.

Ha csakugyan így áll a dolog, mi lesz ezután?

Hát lesz egy katonai, abszolútisztikus kormány Magyarországon.

Mármost megint csak a nemzetet van a sor, hogy ezzel az állapottal szemben a maga véleményét ismétlen nyilvánítsa.

Nyilvánítsa ki, de úgy, hogy azt még Bécsben se tudják ne csak félreérteni, hanem még lekicsinyelni se.

Hiszen a nemzetnek annyi törvényes eszköz áll rendelkezésére az abszolútisztikus törekvések meghúzására, hogy nem volna méltó a további önállóságra és életre, ha ezeket az eszközöket a legnagyobb energiával fel nem használná.

Nem hisszük, mert nem hihetjük, hogy a Duna-Tisza közén több volna az Ephialtes, mint a Leonidás.

Ezt himni nem csupán kishitűség volna, hanem a legsúlyosabb bűn.

Lássuk hát mit tehet az eljövendő szolgaminiszterium?

Lesz erőszak? policáj? golyó? szurony?

Hát ez mind meglehet.

Ám legyen!

Keresztül ment már mind ezeken a magyar nemzet.

És mégis él, Nemcsak él, hanem mint az előjelek mutatják, ellenségeinek kimondhatatlan bosszúságára virulni is óhajt s képes is lesz rá.

T Á R C A.

Immaculata.

A székelyudvarhelyi főgimn. „Immaculata” ünnepére írta: **Szemlér Ferenc.**

Szeplőtelen, Immaculata,
Szűz Mária, Nagyasszonyunk!
Szent ünnepednek fénye közben
Ujjongva is imádkozunk!
Szívünk halája égbe szálldos,
Istent köszönti énekünk,
Ki úgy szerette e világot,
Hogy tégedet adott nekünk!

Oly tiszta vagy, miként a harmat,
Sugáros nyári reggelen!
Soha a bűn foltot nem ejtett
Hőtiszta, szűzi lelleden!
Igy lett belőled Isten anyja,
Áldott az asszonyok között,
S vigasztalója anyai szívnek,
Mely buba, könnybe öltözött.

Igy lett belőled népek Anyja
És legkivált a mi Anyánk!
Neked köszönjük, anyai baj közt
Hogy most is áll és él hazánk!

Hogy Szent Istvának koronája

Még egyre fényesen ragyog!

S le nem típortak, bár akartak

Nyílt ellenek, orgyilkosok! . . .

Dieseretedtől zengtek egykor

E bérek és e völgyek itt.

Székely apák, anyák követtek

Az égi Szűz erényeit!

És tiszta volt a nemzedék is,

Amely öltükben nagyra nőtt . . .

Elesni, rútul tönkremenni

De szent kezed nem hagyta őt!

Mikor tatárhad tört reája

És népet, földet pusztított:

Mikor az inség látogatta,

E nép hozzád fohászzkodott:

„Nagyasszonyunk, hazánk Reménye,

Szeplőtelen Szűz, légy velünk!”

S te porba sujtád, szerte szórtad

Akárki tört is ellenünk! . . .

A székelyeknek anyja vagy Te! . . .

S mi, gyermekifjú nemzedék

E lelkes ünnep szent hevében

Virágot szórunk itt eléd;

Szívünk virágát, hő imáját,

Mely áldva kér s remelve esd:

Bűnök között is szíveinket

Anyánk magadtól el ne ved!

Ősök hitét, szent bizodalmat

Neveld mibennünk újra föl!

Taníts erényre, tisztaságra,

Mely tetterre kész és bünt gyűlöl!

Szeplőtelen, Immaculata!

Segíts, vezess, maradj velünk!

És újra fény derül hazánkra

És újra nagy lesz nemzetünk!

A magyar kath. ifjúság zarándoklata Rómába.

(Folytatás.)

4

Anconától — Rómáig.

A különvonat mozdonya türelmetlenül bocsította tüzes torkából szákrázó füstfelhőit a esendes tiszta éjbe, midőn a zarándokcsapat vezetőjével a pályaudvarra lépett. Az olasz vasúti alkalmazottak, köztük néhány vörössipkás tisztviselő idegesen járt le és fel a pályán. A kijárat előtt több katona állott szolgálati díszben töltött fegyverrel. Beszállva a kocsiába két vasúti mérnök is csatlakozott, hogy Rómáig kísérik a vonatot. Az óvintézkedés még lappangó vasúti sztrájk miatt megnyugtatót, felni ugyan nem lehetett, mert az olasz közlekedésügyi miniszterium írásban biztosított, hogy a legesekélyebb zavar és fennakadás nélkül fog a zarándokvonat Rómába érkezni.

Az új éra talán ismét gazdagítani fogja a nemzet dicső pántheonát néhány vértanúval — de hiszen ez csak nekünk használ.

Történekönyvünk bizonyítja, hogy a martírok vére hullása és bitófán elszálló sóhaja mindig megtermékenyítette és meg-erősítette a nemzet életerejét.

Egy ember, akármilyen kvalitású legyen is, mindig csak egy ember. És tíz ember sem egy egész nemzet.

Lássuk hát azokat a gyászmagyarokat, akik nem megcsonkított arccal ugyan, mint annak idején az augsburgi ütközet gyávái, de a tisztesség nyugalma nélkül, a gyalázatnak pirjával szolga arcukon, akarnak megjelenni a nemzet színe előtt.

A miniszteri bársonyszék nem tüzes ugyan, mint a Dózsa György trónusa vala, de nincs azért kizárva, hogy jobban égeszen.

Nem testet éget, hanem lelket. Micsoda pusztítás lesz az!

A nemzet bízva igazságában nyugodtan várhatja a döntő pillanatot. Csak valahogyan az alattomos intrikák és próbálgatások ki ne zökkentsék olimpisi nyugalmából.

Ez a fenséges nyugalom kell, hogy megfagyassza a vért az Ephialtesekben minden más ellenségben.

Hiába akkor akármiféle katonai koromány.

Az ilyennek katona és puská kell.

Ám mindezen portékákhoz pénz is kell. Hát nem lesz se pénz, se katona, se puská. A nemzet nem adja ezeket maga ellen.

Elhangzott a „partenza“ (indulás) a mozdonyfűtőlés helyett tompán fuvott, és a vasút megindult. Az égi testektől megvilágított, szép tavaszi éj kedvező volt az útra. Alig tűnt el Ancona városa, midőn a távolból az Apenninek hatalmas heglánca bontakozott elő. A történelmi eseményekben oly gazdag hegység északról dél felé húzódik át egész Olaszországon és a különböző tartományok után a liguri, római, nápolyi és kalabriai jelzőt viseli. Az Apenninek közelednek, a pálya emelkedni kezd, majd erősen kigyózó félkörökben változik és a gőzös dübörögve vonat fölfelé a meredek úton. Több alagúton és tatóngó mélységek felett épült hídon halad előre, újabbnál-újabb regényes vidékek közt. Órházak, állomások és a vonal mentén elterülő községek gyéren mutatkoznak. A lapos fedelű épületek különös benyomást gyakorolnak az idegenre, mintha nagy kiterjedésű, széles erkélyek következnenek, úgy látszanak távolról a falvak és városok.

Nevet az állomáshoz ért a vasút. Spoletó! kiáltotta a kalauz. Itt játszódott le a később közmondássá vált: „Hannibal ante portas.“ (Hannibal a kapuk előtt.) Midőn a világhírű karthagói fővezér Hannibal a várostól északnyugatra fekvő trasimoni tónál a rómaiakat legyőzte, seregével Spoletó ellen indult. „Hannibal ante portas“, hangzott mindenfelé. A lakosok teljes elszántsággal néztek a vészteljes harc elé és oly titáni erővel küzdöttek, hogy a támadók felett diadalt aratva, a csatáiról híres karthagói fővezér lemondott hódító útjáról és

Hát Ausztria?

Szegény! Volt ő gazdagabb, volt erősebb, mint manapság s történekönyvét mégis a csúfos vereségek hosszú sora, az erőszak gyalázatos kudarcai ékesítik.

Ausztria tehát ne bizakodjon túlságosan, nekünk pedig hagyjon békét.

Ha nem tetszik a testvéri jobb, — váljunk el.

Próbáljunk úgy is!

Amúgy már régóta próbálgatunk, de nekünk nem volt belőle hasznunk.

A mai hirlapirodalom.

— Irta: **Pintér János.** —

Az összes pályák között egyike a legszebbnek a hirlapírói. Kár, hogy e téren annyira hátra vagyunk maradvánnyal, mennyiben még mindig nincs nálunk egy rendes, e célra szolgáló felsőbb szakiskola, amely hivatva lenne a magyar nemzet törekvő ifjúságát e pályára kellőképpen kiképezni, a mely iskola kebeléből teljesen kizárna minden olyan irányt, mely a haza, vagy bármely felekezet ellen irányulna.

Igaz, hogy napjainkban a hirlapirodalom nagy fokban virágzik, de mit ér mindez, ha a tollal nem tudnak csinálni banni. Ha figyelemmel kísérjük a hirlapirodalom, meggyőződhetünk róla, hogy kevés kivétellel az összes lapok a felekezeti igazságokban esücsösödnek ki. Éppen ezért (természetesen a sajtószabadság teljes respektálásával) meg kellene szüntetni minden olyan újságot, mely átéli jogkörét. Mert tagadhatlan, a hirlapok nem azért iratnak, hogy egymás ellen izgassunk, hanem azért, hogy az eszmék tisztázódjanak.

Miért is, hogy valaki hivatásos és szakzerű hirlapíró lehessen, ahhoz több kellék szükséges.

Első és legszükségesebb kellék szerintem, mint mindenütt, úgy itt is, az akadémiai végzettség. Mert hiába, ez adja meg az irányt az élet rögzös ködében, ez tanít meg gon-

visszatérést vezényelt katonáinak. A régi dicsőséget most élénk ipar váltja fel. A lakosság nagy része, a hús- és halkonservák készítésével foglalkozik. Épületei közül kiválik a jól meg-erősített, nagy fehérvíz.

A hegyes-dombos vidéket Terni városnál a széles Nera völgye teszi változatossá. Ezen helynél lehet megfigyelni, mint tört elő a kedves Nera folyó világoszöld vize, a messze húzódo hegyekből a termékeny sík területre. Terni eredeti neve Interanna és állítólag a híres római történetíró Tacitus születési helye. Hatalmas vizesése Európában páratlan. Három helyen zuhan a Velino szédítő magasságból a Nera és szép szírvárványt von a megtört napsugarakkal az égre. Orteig jött velünk a Nera, még egyszer a vonat felé nézett és erős zugással ömlött a Tiberisbe.

Közeledtünk Rómához. A szőke Tiberis hűen haladt előre, mutatva az utat a róla nevezett hosszú és elég széles völgyben. Az olasz természeti szépségek gazdagon díszítik az egyes helyeket. A narancs-, olaj- és fügeültetvényeket nagy szőlőtelepek követik, cypressus és gyertyánligetek koszorúzzák. Barátságosan ringott előttünk a kertszerűen gondozott szántóföldeknek dús vetése, míg távolabb a szelíd hegyvonalt pálmafenyő erdők öveztek. Minden oldalról festői képek mosolyogtak, visszaidézve értelmünkbe az isteni paradicsom mesés bá-jait.

Nehéz küzdelem lepte el keblünket. A szem nem tudot megválni a gyönyörű tájtól, minél

dolgozni, a nézeteket helyes mederbe terelni, ez az a lüktető organikus szív, mely élteti az eszméket, erőt ad a küzdéshez. Ennek a hiányát nem volna szabad érezni, különösen a hirlapirodalomban, mert a természetes szellemi erő még nem elég biztosíték arra, hogy minden tekintetben otthonos úgy az egyházi, mint a profán tudományokban. Ez az oka a gyakori félre-értéseknek, mert a hiszékeny közönséget könnyű elámitani. A legtöbbnek nincs szellemi önállósága, a komoly és fontos dolgot tréfára veszi, az igazság előtt szemet huny, vakon követi a holt betűt, pedig sokszor ezek nem egyékek üres frázisoknál.

Fontos kellék az önképzés is. Mert mit ér a diploma, ha valaki nem halad a korrall. Az első sikertelenségek nem ejtsenek senkit kétségbe, mert a tojásból nem lehet mindjárt hatalmas bérei sas, sőt az adjon erőt a nehézségek leküzdésére. Gyenge hadvezér volna az a tábornok, kit egy vesztett esata kétségbe ejtene; a helyett, hogy iparkodnék előbbi hibáját jóvá tenni, magát embereivel együtt a remegő semmittevéssé adná át. Azért pedig, hogy valakit kicsinyelnek, tehetségét mellőzik, sohse jöjjen senki zavarba.

A hirlapíróknak az említettekén kívül még egyik főjellemonása legyen az önzetlenség. A ki ezt kerüli, függetleneséget feloldozza, pénzért igazságot óhajt kovacsolni: az ne fogjon tollat a kezébe, ne akarjon fényesomó lenni, még kevésbé útmutató.

Pl. — Széchenyit, Eötvöst, Köleseyt — mint hirlapírókat éppen ez jellemzi bensőleg tükröztán; a kik többet tettek észsel, mint erővel, a kik kerülték a lázt, nem annyira a szívnek igaztó szóval, mint inkább az észnek adtak meggyőző fegyvert a tények igazságáról.

Nem kevésbé fontos kelleke a hirlapíróknak az igazságosság. Sokan irnak sokat, de minden elv nélkül. Rágalmazással vannak — nagyobb részt — a lapok tele. Az erősebb a gyengébbet kegyetlenül ostorozza, hogy miért? erre nem felelnek.

tovább óhajtott elmerülni az eszményi természetbe, a lélek Rómához vonzódtott. Győzött a lélek, türelmetlenül néztük az órát és lazasan számítottuk a perceket. Végre feltűnt az örök-város, a mozdony hosszasan fuvott és reggel 7 óra 10 perckor rohogott be a vonat az indóház nagyszabású, fedett csarnoka alá.

A megérkezés és elszállásolás. Az első nap.

Nem kis idő telt el, míg az állomás előtt álló bérkocsikhoz értünk. A karabinierek (olasz rendőrök) a kettesével haladó zárandokokat jól megfigyelték, hogy fegyvert, kardot nem hoznak-e magukkal és ha gyorsabban menve csoportosultunk, mindjárt intettek a szétválásra. Ily különös ellenőrzés után foglatuk el a kocsikat, hogy a szt. Péter templom mellett levő Szt. Márta zárandokháza mielőbb eljussunk. Nagy érdeklődéssel indultunk a megszentelt városba.

Róma a Tiberis folyó két partján elterülő hét dombon épült. A monda szerint Romulus és Remus alapította Kr. e. a 754. évben. Újabb kutatások megeafolják úgy az alapítók, mint az alapítási év történelmi hűségét, különösen a Latiumban talált és a kőkorszakból származó tárgyak tesznek nyílt tanúságot a népmonda ellen. A város keletkezése sokkal régibb az eddig általánososan elterjedt nézetnél és visszanyulik a kőkorszakba. Elnevezése sem ered Romulus és Remustól, hanem a Tiberis folyótól, ezt Rumának hívták és ily névvel jelölték a mellette levő várost is. A mint Budapestet a Duna, hasonló

Az elvet tisztelni kell, nem szabad a gyengébbet letörni, mert a fegyver visszafelé is elcsúszhat. Tartson mindenki kellő mértékű, legyen önzetlen, igazságos, mint ilyen használjon egyháza és hazájának, akkor bizonyára mindnyájan megferünk egymás mellett. A ki az ellenkezőjét cselekszi, az — szerintem — felesleges munkát végez, erre pedig mi szükség sincs.

Különösen ebben az atheista korban nagy súlyt helyezünk a katolikus sajtókra is, ezeket támogassuk szellemileg, erkölcsileg, anyagilag; szóval — ki hogyan tudja. Vessük elménkbe br. Hornig püspök szavait: „Katolikus házba csak katolikus lapot szabad beereszteni.“ És ez igaz. Mert ha mi nem támogatjuk a saját sajtókat, úgy ki támogassa azt?!

Tehát az iskolai végzettség, a folytonos önképzés, az önzetlenség, az igazságosság, no meg a nekünk a katolikus sajtó támogatása legyenek mindig a kiinduló iránypontok, melyek mellőzésével a hírlapirodalom csak meddő, ideig-óráig élő s önmagát megcsönkítő.

Alapítványosaink előmenetele.

(+) Az erdélyi róm. kath. Státus kezén lévő alapítványok kamataiból sok szegény székely fiú élvez ingyen szállást és ellátást az egyes gimnáziumokhoz kapcsolt finóvelő-intézetekben. Szülők sok gondján enyhítenek s az arra való szorgalmas és jómagaviseletű tanulóknak a jövődő boldogulás útját nyitják meg ezek a nemesszív emberbarátok jövőtől tett alapítványok. Hányan, de hányan végezték már s végzik most is gimnáziumi és egyetemi tanulmányukat éppen ez alapítványok segítségével, amelyek ha nem lennének, bizony nem tudom, hány székely fiúnak kellett volna s kellene minden tehetsége dacára is otthon az eke szarva mellett maradni, vagy az élet sok nehézsége között nyomorogni és elpusztulni. . . .

Szóval nagy áldásnak a székelységnek ezek az alapítványok. És a Státus szívesen és bőke-

alokban a Tiberis Rómát két egyenlőtlen részre osztja, a nagyobb kiterjedésű bal- és a kisebb jobboldalon épült városra.

A vasút közelében elvonuló „Via di Porta Piat“ (Pius kapu utca. Legyen szabad az újítást mellőzve, a régi tiszteletré méltó nevet említeni) elhagyva, sokáig haladt kocsink a balvárosrészen; utcai elég szűkek, a terek sem mind megfelelő tágasak, de azért csinosak és érdekesek. A házak nemes egyszerűségükkel, a négyemeletes ablakosokkal impozáns külsőt kölcsönöznek. Divatos a harmadik emeletől kezdve, minden ablak előtt a keskeny vaserkély. Zöld kuszó indák, kedves színű virágoktól befutva valóságos tündérhelyek, üdítő árnyékot és kellemes illatot terjesztve a nyári forró időszakban.

Útunk a Tiberis nagy köhidjához vezetett. Több mint másfélszer év óta öt ívben köti össze az Angyalhid a két partot a folyó fölött. Szép kilátás nyílik innen a látogatott Monte Pinciora és a Medici villára. A hid közelében, már a jobboldalon az Angyalvár hatalmas erődítménye magaslik elő, fedélzetének csúcsán szt. Mihály arkangyal bronz szobrával. Ezen toronyzerű kővár Adrián császár idejében épült. Először temetkezési helynek használták, később a góthok és más ellenséges haddal vívott ádáz harcok alatt, a főrangú személyeknek biztos tartózkodást nyújtott. Midőn a fekete halál Nagy szt. Gergely pápa alatt rémítő arányban pusztított, az egyik engesztelő körmenet alkalmával a vár felett e szt. főangyal alakja jelent meg, amint kardját hüvelyébe engedte, az általános kibékü-

zűen osztogatja is őket s azt hiszem, sohasem panaszkodhatott, hogy alapítványokra nincs elegendő pályázó. Ellenkezőleg. Talán éppen ide talál leginkább a mondás, hogy „sok az eszkimó, de kevés a foka.“ Sőt néha a kevés fókához túlnél sok az eszkimó. No de hát egy-két foka minden esztendőben akad s a sok eszkimó közül i sa legjobbak — ha kevesen is — rendszer megkaparíthatnak egyet-egyet, hogy aztán éveken át a kezükből ki se is eresszék.

Hanem. . . És itt kezdődik az én szerény cikkem tulajdonképpen való érdeme.

Ezek a főválat kitüntetett eszkimók érdemeik maradnak-e mindig, vagy helyesebben szólva: iparkodnak-e mindig érdemeik maradni arra a kitüntetésre, hogy ők egyszer annyi sok szegény s talán szintén érdemes eszkimó közül főként, alapítványt kaptak s azt évek során át élvezhetik? Hát bizony, a tapasztalás nagyon sok esetben azt válaszolja, hogy nem. Az a jeles- vagy jörendű bizonyítvány, mellyel az alapítványt megnyerték, a legtöbbször már az első iskolai év végén lekerül a szereplés deszkáiról, hogy helyett adjon a szerényebb és legszegényebb kaliberű érdemjegyeknek. Mert a „beatus possidens“ kezd kényelmes és hanyag lenni és megelégszik a „jeles“-ből és „jó“-ból „elégés“-sé zsongorodott osztályzattal is, csak éppen, hogy meg ne bukjen. A nemes önértet és a komoly törekvés helyét elfoglalja lelkeben az a kiesnyes, sőt csúnya számítás, hogy hiszen az „elégés“- teljesen elégséges ahhoz, hogy alapítványát el ne veszítse. Neki pedig ennél több jelenleg nem kell. Azok, akik elől a pálmát, az alapítványt nem is olyan régen elnyerte, ezalatt odakünn a világban tovább nyomorognak és tanulnak, bizonyítványuk „jeles“ vagy „jó“, de semmiesetre sem „elégés“-: folyamodnak és kérényeznek: s bár most sokkal érdemesebbek, mint pálmakoszorúzott társuk, alapítványt nem kaphatnak, mert ezt már élvezti más, a „beatus possidens“, aki valaha szintén „jeles“ volt ugyan, de most csak „elégés“-.

lés jelül. A fekete halál elmúlt és ezen isteni jelt óta az erődöt Angyalvárnak hívják. A kegyeletet tisztelő (?) kormány ma egy részét börtönnek használja.

A Borgo Nuovo utcából teljes fenségében láttuk a szt. Péter templomot, az előtte elterülő óriási térrel. Két oldalról négyes sorban futó oszlopsarnok félkörben veszi körül a hosszú tért a bazilikáig. A bal oszlopsarnokon át haladt a zárandokok hosszú kocsiora, és megállott a st. Marta zárandokház előtt. Nem kellemes fogadásban részesültünk. A ház intézősége zavarral jelentette ki, hogy helyiségeit nem engedheti át, mert azt tegnap a lengyel zárandokok lefoglalták, de gondoskodott lakásról a Pétertemplomhoz hozzáépített Carlo teremben. Az új szállásra siettünk. Gondos vezetőnk rövid beszédben hálát adott Istennek, hogy a szt. városba szerencsésen vezérelt, és kért, hogy a lakásváltás miatt kedvetlenség ne fogja el lelkünket. Meghatározta a csoportokat, kijelölte a vezetőket, és szívből kívánta, hogy a zárandoklat sok lelki haszonnal legyen egybekötve. Több zárandok elvált tőlünk, a Don Carló zárdába és a Razzinibe mentek, ott volt a lakásuk. Mi pedig a zárandoklat zöme négy fővárosi hitoktatóval és vezetőnkkel itt maradtunk, készülve a délelőtti programjára.

T. K.

(Folyt. köv.)

Hát én úgy érzem s azt hiszem, velem együtt mások is érzik, hogy ez nem egészen egészséges állapot. Dignus est operarius mercede sua! Mihelyt azonban az elüljárók minden kerülése, komoly intése dacára hanyagnak, méltatlannak mutatkozik, el kell tőle venni a bért s másnak adni; olyannak, aki sokkalta jobban és lékiismeretesen megoldoznék érte, csak dolgozhatnék érte.

Tudtommal jelleleg az a szokás, hogy alapítványt (a rossz magaviseletű tanulókon kívül) csak „elégés“- előmenetelű, azaz bukott tanuló veszít. Az is tény, hogy egy-két év óta a Státus alapítványos tanulóinak egy része szorgalom s jó eredmény tekintetében észrevehetőleg hanyatlak s bár az iskolai év végén „elégés“- jegye nincs (sokszor a tanárok kegyelméből, hogy alapítványt ne veszítsen), bizonyítványa oly gyenge, mely ösztöndíjas, alapítványos diákokhoz nem illik s nem éri el azt a nivót, a melyen alapítványt nyert s a melyen az alapítványt tisztességgel, az alapítók szándékaihoz hiven megtartani lehet.

És ez a hanyagság, ez a felületesség, mely már epidemikussá kezd válni, annál szigorúbb elbírálat érdemel, mert hiszen annyi más jeles előmenetelű és jó magaviseletű tanulója van a Státus gimnáziumainak, aki szintén szegény, aki szintén alapítványt keres, de hiába, mert más, esekélyebb szorgalmú, de nagyobb hanyagsággal bíró fiúk élvezik a státus enémű jótékony-ságát s őket minden szorgalmuk ellenére alapítványhoz jutni nem engedik.

Ezen a visszás állapotban tehát valamiképpen segíteni kellene. Hogyan? Úgy, hogy a Státus méltóságos igazgatótanácsa szigorítsa meg eljárását a hanyagga, könnyelművé és felületessé lett alapítványos növendékekkel szemben. Mondja ki s a jövő tanév kezdetén adja tudtára hivatalosan az érdekelteknek, hogy elégséges rendű bizonyítvánnyal alapítványt (nem családi alapítványokat értek) élvezni nem lehet s akinek ez végén ilyen bizonyítványa lesz, alapítványát kérés nélkül elveszíti. Mert az alapítvány csakis ernyedetlen szorgalom és jó tanulás jutalma lehet s ha megszűnik az egyik, meg kell szűnnie a másiknak is. Győzzön a jobb!

Hiszzen így kellene és kell is annak lennie, hogy alapítványosaink tegyék gimnáziumaik elítjét. Nekik kell tehetségükkel, szorgalmukkal, jó magaviseletével a többiek előtt tündöklölni és azoknak követendő példát nyújtani. Ők kell, hogy legyenek az a derek, mindig nemes ágak hajtó erős nemzedék, mely szerint formálódjék és alakuljon az intézetek többi növendéke. De ha a „jeles“ és „jó“ tanulók, mielőtt alapítványosok lesznek, ellustulnak s minden irányvaló buzdítás mellett is az „elégés“- kétes értékű sorába süllyednek, mivő fog akkor intézeteink tanulmányi és szorgalmi sziklaja összezsugorodni?

Ezt a szintjét s vele ifjaink szorgalmát, nemes törekvést minden erőnkkel s minden módon, szeretettel és — a hol kell — szigorúsággal is folyton emelnünk kell. Ennek a törekvésnek egyik legalkalmasabb módja lenne — szerény véleményem szerint — a hanyag alapítványos növendékekkel szemben való eljárásnak fonnebb vázolt szigorítása. Hadd térjenek észre a lusták és könnyelműek! Ébredjenek tudatára annak, hogy alapítványuk sokaktól irigylt kedvezményeért egyedül szorgalmukkal fizethetnek s ha ezt nem teszik, mint készakarva hálátlan fiúk, jutalmukat veszítik. Aki nem tud vagy nem akar halás, azaz példaadóan szorgalmas s legalább is jörendű bizonyítványt érdemlő alapítványos lenni, azt, ha intéseink, kéréseink sem használnak, állítsuk szépen félre

az útból s töltjük be helyét ama sok példás viseletű és erényedten szorgalmú tanuló egyikeivel, akik, mert az okos a más kárán sokat tanulhat, bizonyára meg fognak állni azon a nívón, melyet egy „jeles” vagy „jó” tanulótól — már csak azért is, mert alapítványos — joggal megvárhatunk.

Ne tőrjünk a méltatlanokat, hogy el ne veszzenek a méltók!

H I R E K.

Egy elkésett ember.

„De mortuis nil, nisi bene”, mondák s mondják ma is. Hát igaz is. Miért bolygatni azt, aki pihenni ment.

De azért a mondás nem azt jelenti, hogy a hibákat is erényeknek kell hirdetni.

Pedig a napokban így tettek a lapok egy elkésett emberrel.

Ez az elkésett ember Keglevich István gróf, aki páros viaskodás közben diestelen halállal múlt ki.

Diestelennek és nem tragikusnak (mint némely újságok tették) mondjuk ezt a halált.

A tragikum mivolta feltételezi, hogy áldozata valamelyes nagy, szokatlan eszméjért küzdött legyen.

A tragikus hős kiáll a sikra, ha kell, ha nem is egyes emberrel csupán, hanem az egész világgal, az egész egyetemes renddel.

Az ilyen kiválóság, ha elbukik, tragikus halált halt, mert nagyszerű eszméi, szándékai még fenn lobognak s még boldogíthatnak egy más kort.

Am volt-e Keglevichnek ilyesféle eszméje, gondolata?

Ilyenekért fogott-e kardot a kezébe. Dehogy is. Ő csak párbajozni akart. Ez neki kedvence foglalkozása volt.

Micsoda tragikum volt hát halálában? Hiszen a mai felfogás mellett inkább az lehet tragikus hőssé, aki szembeszállva ezzel a beteges felfogással, nem párbajozik, megveti ezt a barbár intézményt.

Hogy állott az elesett párbajhős dolga?

Őt a leggyatrább, a legközönségesebb bosszúérzet vezette egy kapóra jött emberrel szemben mindazért a sok keserűségért, amely őt egész életén át fátumszerűleg üldözte, s amely mostanában, legutóbbi politikai szereplése alatt valósággal kikezdte.

Kikezdte a nemzeti génusz haragja és ereje, mert ő ez ellen csinált frontot személyes okokból, autokrata hajlamaitól készítve.

Ezért is neveztük „elkésett embernek” s nem „antitalentum”-nak, miként Herczeg Ferenc tévé egy heves parlamenti beszédben.

Egy pár századdal később született, mint ahogy ilyen természettel születni érdemes lehetett volna.

Oligarchikus erényekkel (ha ugyan erényeknek nevezhetők) lépett a mai élet színpadára, a midőn minden józan gondolkodású embernek be kell látnia, hogy a születési előjogok, ha még divatoznak is s ideig-óráig pozíciót is teremtenek még minden különösebb tehetség és rátermettség nélkül is — de állandósítást nem biztosítanak.

Mai napság a parancsolni tudás nem elégséges.

Sok mindenféle készség szükséges még hozzája.

Első sorban a meghajlás a nagyobb vagy jobban mondva az igazi tehetség előtt.

Keglevich ehhez egyáltalában nem értett, de nem is akart.

Fékezhetetlen autokrata szenvedélye vezette művészeti, politikai és ipari vállalataiban is.

A Csák Máték korában megjárta volna. A mikor az járta, hogy „aki bírja, marja.”

Ma már — hát Istennek — tul vagyunk az ilyen nagyúri hóborton.

Ma tudás, munkásság, szeretet, kölesönös megbecsülés kell ahhoz, hogy érvényesülni tudjon valaki teljesen méltán ennek a szövevényes életnek veszedelmes forgatagában.

Keglevichből teljesen hiányzott a nemesebb irányú alkalmazkodó képesség.

Erőszakos természete, nagyúri hajlama, bizalma vívóképességében (nálunk ez még mindig kvalifikáló képesség, különösen a politika terén.) ezek dirigálták őt s ezeknek lett áldozata.

Nemde ezt mutatja halálának minden előzménye?

Milyen erőszakkal hatott a segédekre, hogy memmel súlyosabb feltételek mellett, memmel veszedelmesebb fegyverekkel menjen végbe a küzdelem.

Nem akart komédiázni, miként mondá s mégis komédia lett belőle.

Egy olyan keserű komédia, amely szegény a huszadik században.

Vajjon azt a bizonyos párbajjelenes ligát, amely csak gyülesezik, elvi kijelentéseket tesz, nem fogja ez az az eredményes tettekre sarkalni?

Vajjon a törvényhozás nem tartja szükségesnek az úri banditaskodást már egyszer érdem szerint megítélni és büntetni?

Ha ennek az elkésett embernek szomorú halála ezeket az eredményeket szülné: akkor halála megérdemelné a tragikus elnevezést.

Krix-Krax.

— **Egyháztanács.** A gyulafehérvári róm. kath. hitközség egyháztanácsa és iskolaszéke június hó 4-én vasárnap délelőtt 1/211 órákor a városbáza tanácstermében rendes gyűlést tart, a melynek tárgysorozata: 1. A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelleltése. 2. Az erdélyi róm. kath. státusnak az elemi iskola épületén végzendő javítások ügyében küldött válasza. 3. Püspöki leirat az egyház/tanácsnak az elemi iskolánál létesítendő negyedik tanítói szék beállítását illető föltérjesztésére. 4. Az egyh. elemi isk. évvégi vizsgálatok idejének és sorrendjének megállapítása. 5. A végzett iskolalátogatásokról való jelentéstétel és 6. Indítványok.

— **A gyulafehérvári Kath. Kör** tavaszi tánemulását ma, június hó 4-én, vasárnap d. u. 6 órától kezdődőleg rendezi a Népkerben (Papok kertje), amelyre ismételtén felhívjuk a nagyközönség szives figyelmét, s reméljük, hogy az a multban rendezettekhez híven szépen fog sikerülni. Belépődíj: személyjegy 1 kor., családjegy 2 kor. A mulatságot esős idő esetén is megtartják.

— **A tövisi róm. kath. elemi iskola** tanulói, mintegy hetvenen, május 31-én végezték szent gyónásukat és másnap a szülők és nagyszámú ájtatos hívők jelenlétében áldoztak. A gyerekek közül harmincegyen most áldoztak először, kiket a fáradhatatlan plebános a legnagyobb gonddal készített elő a lélekemelő szent ténykedésre.

— **Első áldozás Sepsiszentgyörgyön.** Püspök urunk ő méltóságának május 12-én történt atyai rövid látogatása okozta örömünk szívünkben még él, midőn Áldozó esütörtökön ismét szent örömet keltő vallásos ünnepélynek voltunk tanúi. Ekkor végezte egyházközségünk 43 gyermeke első áldozását. Pellion Ervin hitoktatótól nagy buzgalommal előkészített gyermekserreg Fejér Manó esperes-plebános kérdéseire az

evangéliumkor az oltár előtt megújította az első áldozók keresztségi fogadalmát s bátorsággal tett vallomást hitéről, reménységéről és szeretetéről. Kommunio előtt a hitoktató szép beszédben figyelmeztette az áldozókat, hogy nemsokára a szívük tisztaságát szerető Ur Jézus száll szívébe és ezen nagy szeretetért ajánlják fel szívük lilomát, bátorságát. Szólt az anyagi vendégségről és hogy az utolsó vacsoránál jelenlévő apostolokat ők helyettesítik és tegyék magukat szűz szent János apostolhoz hasonlóvá, a ki méltó volt, hogy fejét Jézus isteni keblére hajthatta. Ezután mély áhitattal, kezökben égő gyertyákkal részesültek a szent vendégségben, vették magukhoz az Urat: Szent áldozás végével a hitoktató ismét lelkes beszédet tartott és felhívta a szülőket, hogy ezen ártatlan gyermekekre, mit főkinésükre vigyázzanak és különösen jó példáikkal neveljék tovább a jóban. A mise után a gyermekek szerető barátja, a hitoktató gyönyörű képeket osztogatott az első áldozók között, hogy így is emlékeztessék tegye rájuk e napot. A templomot zsufolóság megtöltö hívők a kicsinység büzgőségén épülve távoztak ezen megható ünnepségről.

Egy jelen volt.

— **A győri katolikus internátus.** A Győrött alapítandó katolikus középiskolai internátus ügyében gróf Széchenyi Miklós püspök meghívására jun. 2-án délelőtt 11 órákor kétszáznál többen voltak jelen, legnagyobb részben világi urak, nem csupán Győrből, hanem a győri egyházmegyéhez tartozó Komárom, Sopron és Moson vármegye számos helyéről is. A vármegyéket alispánjaik képviselték. Megjelentek a többi közt Fehér Ipoly pannonhalmi főpap, Esterházy Miklós herceg, Esterházy Mór gróf és sok előkelőség. Széchenyi Miklós gróf püspök nyitotta meg az ülést, üdvözlőlvén a megjelenteket és hosszabb beszédet mondott. Vázolta, hogy az internátusi nevelést az egyház indirekt már évszázadok óta a papnevelésben gyakorlatilag kifejezésre juttatta. Kifejtette, hogy kiáltó szükségünk van keresztény internátusokra, határozott, keresztény alapokra fektetett nevelésre. Kéri a megjelenteket, támogassák e célt. Ezután Széchenyi Miklós gróf püspök bejelentette, hogy Fehér Ipoly főpap és Esterházy Miklós herceg megosztják vele az elnökséget s felkért előadónak Ziskay Antal dr.-t. Ziskay Antal kifejtette a katolikus internátusnak szükségességét. Ziskay beszédét zajos tetszéssel fogadták és kimondották az internátus megalakításának szükségességét és kiküldötték egy 60 tagu intéző bizottságot. Esterházy herceg a védők nevében megköszönte a választást és kijelentette, hogy mindenképpen támogatni fogja az internátust. Ezután üdvözlő táviratot küldtek Vaszary Kólos hercegprimásnak. Többen szólottak még s mind örömlüknek adtak kifejezést a megvalósítandó terv fött.

— **Vizsgák** A gyulafehérvári püspöki liceumban a vizsgálatok a következőkben lesznek: Június 7-én d. u. 4 órákor az előadások megszűnnek. Június 13-án vizsgálat az Ágazatos hittanból (III—IV.) Június 14-én vizsgálat az Egyháztörténelemből (I—II.) Június 17-én vizsgálat az Erkölcstanból (III—IV.) Június 21-én vizsgálat a Szentírásstudományból (I—II.) Június 27-én d. e. vizsgálat a Bölcsészettanból (I—III.) Június 27-én d. u. osztályozás.

A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium nyilvános vizsgálatainak sorrendje az 1904—1905. tanév végén. Május 28-án d. u. Tornavizsga és verseny. Június 9-én d. e. Hittan I—III. osztály az I. osztály termében. Június 10-én d. e. Hittan IV—VII. oszt. az I. osztály termében. Június 14-én d. e. a) Mennyi-

ségtan, természettan, egészségügy VII. o. a VIII. o. termében. b) Magyar-, latinnyelv, természetrajz I. oszt. a skját termében. c) Természetrajz, mennyiségűtan V. oszt. a saját termében. Junius 15-én d. e. a) Latinnyelv, gör. hely., magyar-nyelv VI. oszt. a VIII. o. termében. b) Németnyelv, történelem, földrajz III. oszt. a saját termében. c) Földrajz, számtan, mértan II. oszt. a saját termében. Junius 16-án d. e. a) Magyar-, latinnyelv, gör. hely. VII. oszt. a VIII. o. termében. b) Magyar-, latinnyelv, gör. hely. V. oszt. a saját termében. c) Történelem, természetrajz, számtan, mértan IV. oszt. a saját termében. Junius 17-én d. e. a) Történelem, német-, görögnyelv VI. oszt. a VIII. o. termében. b) Számtan, mértan III. oszt. a saját termében. c) Magyar-, latinnyelv, természetrajz II. oszt. a saját termében. Junius 19—21-én érettségi szóbeli vizsgálatok. Junius 23-án d. e. a) Német-, görögnyelv, történelem VII. oszt. a VIII. o. termében. b) Magyar-, latinnyelv III. oszt. a saját termében. c) Számtan, mértan, földrajz I. oszt. a saját termében. Junius 24-én d. e. a) Természetrajz, mennyiségűtan VI. oszt. a VIII. o. term. b) Görög-, németnyelv, történelem V. o. a saját term. c) Magyar-, latinnyelv, németnyelv IV. oszt. az I. o. termében. Junius 24-én magántanulók írásbeli vizsgálata. Junius 26-án magántanulók szóbeli vizsgálata. Junius 29-én. Hálaadó istentisztelet; záróünnep, a bizonyítványok és jutalmak kiosztása. A vizsgálatok naponként 8 órák kezdődnek. A vizsgálatokra és záróünnepre a szülőket és érdeklődőket tisztelettel meghívja az igazgatóság.

A gyulafehérvári róm. kath. elemi fiúiskola nyilvános vizsgálatának rendje: Junius 15-én d. e. 8 órák az I. oszt. minden tantárgyból. Junius 15-én d. u. 2^{1/2} órák a II. oszt. minden tantárgyból. Junius 16-án d. e. 8 órák a IV. oszt. minden tantárgyból. Junius 16-án d. u. 2^{1/2} órák a III. oszt. minden tantárgyból. Junius 17-én d. u. 8 órák hálaadó istentisztelet az irdalmas nővérek templomában, melynek végeztével az Immaculata felszázados jubileuma tiszteletére rendezendő ünnepélyvel egybekapcsolva évzáró. Ugy a vizsgálatokra, mint a záróünnepre a szülők és érdeklődő közönség tisztelettel meghívottnak. A jövő tanévre a beiratások szeptember hó első napján kezdődnek, ugyanezek tartatnak meg a félévelti és javító vizsgálatok is.

A záróünnepély sorrendje. 1. Himnusz éneklés az összes tanulók. 2. Megnyitó beszéd. 3. Énekelnek a III. IV. oszt. tanulók. 4. Szaválnak: Szabó I. IV. o. t. Istrate A. I. o. t. Papp Tr. II. o. t. 5. Énekelnek az I. II. oszt. tanulók. 6. Szaválnak: Szöcs Gy. IV. o. t. Hermann O. II. o. t. Eröss B. III. o. t. 7. Énekelnek a III. IV. oszt. tanulók. 8. Szaválnak: Friebe F. IV. o. t. Papp E. II. o. t. Eröss J. II. o. t. 9. Énekelnek a III. IV. oszt. tanulók. 10. Szaválnak: Borbás I., Roska L., Cirlea V. IV. o. t. 11. Énekelnek az I. II., azután a III. IV. oszt. tanulók. 12. Bezáró beszéd. 13. Érdem sorozat felolvasása és jutalomosztás. 14. Énekelnek az I. II., azután a III. IV. oszt. tanulók.

— **Fölvétel a székelyudvarhelyi m. kir. áll. kö- és anyagipari szakiskolába.** Cél: négy éves tanfolyam alatt a tanulókat gyakorlatilag képzett, elméletileg művelt iparosokká nevelni. Rendes tanulókat felvétetnek: a) akik legalább két középiskolai vagy hat népiskolai osztályt végeztek, esetleg a tanonciskolát 3 éven át jó sikerrel látogatták. b) akik a 12 éves kort elérték és ép, egészséges kifejlett testalkattal bírnak. A fölvételi folyamodványhoz csatolandók: a) keresztlevél, b) iskolai bizonyítvány c) az atya v. gyám kötelező nyilatkozata arról, hogy a fel-

vett ifjú a szakiskola négy évfolyamát teljesen bevégezi d) orvosi és újraképzési bizonyítvány. A tanítás teljesen díjmentes. Műhelybiztosíték címén 6 korona az intézet pénztárába fizetendő. Szegénysorsú, de jó magaviseletű és szorgalmas tanulók egész v. fél ösztöndíjban részesülnek, ha szegénységüket hitelesen igazolják. Az intézettel kapcsolatosan internátus és konviktus áll fenn, amelyben a nem ösztöndíjas tanulók ez idő szerint egy óra 15 kor. 98 fillért fizetnek. A fölvételi, illetőleg ösztöndíj iránti kérvények az intézet felügyelő bizottságához címezve, legkésőbb f. évi augusztus hó 10-ig az igazgatósághoz nyújtandók be. Egyébben az iskola évi értesítője nyújt tájékoztatást, amelyet az intézet igazgatósága kívánatra készséggel küld meg az érdeklődőknek.

— **Bombamerénylet a spanyol király ellen.** Alig költött bele a fiatal Alfonz király az uralkodás gyönyöreibe, máris megkeserítik életét a spanyol anarhisták felforgató törekvései. Mint Párizsból jelentik, tegnap, amikor Alfonz király Loubet elnök társaságában éjfélt után elhagyta az operát, a Rue de Rohan és a Rue de Rivoli sarkán a király kocsija felé bombát dobta, amely a királytól nem messze nagy dörömböléssel robbant fel. Alfonz király és az elnök sértetlenek maradtak s csak egy örmester, két rendőrügynök, egy nő s egy gyermek sebesült meg. A gárdisták közül, kik a kocsit ővezték, hatnak a lova sebesült meg, egy ló pedig elpusztult. A király megőrizte hidegvérét. A merénylőt még nem fogták el. Egy nő, akit tanuképp kihallgattak, állítólag látta, amint három ember a Louvre egyik kapujában meggyújtotta a bombát, melyet aztán egyikük a kocsira dobott. Más változat szerint a merénylő áttörte a rendőrségi sorfalat, melylyel a tömeget a gyalogjárón tartották és a bombát így dobta a kocsira, hol az közvetlenül a hátsó kerek mögött robbant fel. Egy harmadik jelentés szerint a tömeg közepéből dobta egy fiatal ember a bombát és egy társa, ki egy ház kiszögellő fülkéjében állt, jelezte a királyi menet érkezését. Bár a rendőrség többeket letartóztatott, még sem tudja a merénylet szerzőjét. Általában azt hiszik, hogy a merénylő csak spanyol anarhista lehetett. Erős az a gyanú, hogy a minap elfogott Avila vagy Darvila nevű spanyol anarhista cimkésai a bűnösök. Ma június 1-én, a Rue de Rivoli és a Rue des Pyramides sarkán, továbbá az elrendelt házkutatások során találtak néhány pokolgépet. A letartóztatott között van egy asszony, akiről azt mondják, hogy ő dobta a pokolgépet. A lapok egyhangulag elítélik a merényletet. A palotába való visszatérése után a király telefon közölte az anyakirálynéval a történeteket, melyeket kis balesetnek mondott. Ezután pedig kíséretével társalgott. Ma reggel fél nyolc órákor a király misét hallgatott a Szent Klotild-templomban, majd délelőtt fél kilenc órákor Loubet elnök és Bertheux hadügyminiszter kíséretében Callonsba ment.

Párisból jelentik továbbá: A két elfogott ember közül az egyiket ismét szabadon bocsátották, míg a másik fogságban maradt, bár nem forog fenn ellene komoly vád, de az anarhista eszmék hívének vallja magát. A vizsgálat, amelyet Leydes bíró vezet, eddig kiderítette, hogy a bombát semmi esetre sem dobta egy szálloda ablakából. A 15 sebesült közt van egy Fernando Ruvio nevű mexikói képviselő, aki a Louvre-szálloda egyik ablakánál állott. Körülbelül három hét óta tudomása volt a párisi rendőrségnek arról, hogy 5 ember merényletet tervez a spanyol király ellen. Négyet közülök, három spanyol és egy angol embert, 26-án elfogtak. Az ötödik el-

menekült. Ez környékbeli bírósági tisztviselő és őt tartják a merénylőnek. A többi négyet a merényletben való részességgel vádolják. Több spanyol író lakásán ma délelőtt házkutatásokat tartottak. — Az első kerület köztársasági bizottsága elhatározta, hogy feliratot intéz a spanyol királyhoz, amelyben kifejezi a merénylet okozta felháborodását és hogy egy műtárgyat ajánlanak fel ama városrészes lakosai, melyben a merénylőt történt. A községtanács elnöke Loubet elnökhöz táviratot intézett azzal a kéréssel, hogy tolmácsolja a község képviselőinek rokonérzését és felháborodását a gyáva és eléggé elsem ítélt merénylet miatt.

A gyulafehérvári főgimnázium tornavizsgája.

Az újabbkori didaktika és pedagógia mindinkább közeledik azon álláspont helyességének megvalósításához, hogy az ifjuság nevelését vezető intézetnek s hivatása magaslatán álló tanári karnak, az ész- és kedélyképzés nemcsak munkája mellett, nem szabad elhanyagolnia, sőt éppen fokozott gondot kell fordítania testi épségének, erejének és ügyességének fejlesztésére is, s azon iskolák, melyek évszázadokon át csak a szellemi képzést ismerték kizárólagos feladatukul, manapság már a lélek mellett egyenrangúnak tekintik a testet is, s mindkettőnek egyenletes és összhangzatos nevelését elodázhatatlannak szükségesnek tartják.

Ez különben nem új felfedezés, hanem csupán visszatérés a régen elhagyott ösvényre, s felismerése a klasszikus ókor nevelési helyes elvének, mely évezredekkel ezelőtt a görögök olimpiadajain egyformán ünnepelte és egyaránt megkoszorúzta a tudóst, a bölcsészt, a költőt, ép úgy, mint a testi erő és ügyesség bajnokait.

Mindennapi panasz az, hogy a mai nemzedék vézna, ideges, elsatnyult; hogyha ez igaz, úgy ezen káros tünetek nagy részben a helyes testi nevelés és jó iskolai tornatanítás által szüntethetők meg.

A helybeli róm. kath. főgimnázium f. é. május hó 28-án rendezett tornaverseny vizsgája fényesen bizonyítja, hogy ezen intézet s annak fáradszatólan tornatanára Bihary Béla teljes tudatában vannak annak, hogy mily nevelő jelentősége van a jó tornatanításnak. A műsor, mely 1. felvonulás, 2. himnusz, 3. szab. gyakorlatok kézi szer nélkül, 4. ez évi orsz. tornaverseny bot szabad gyakorlata, 5. szab. gyakorlatok súlyzóval, 6. versenyek (magas ugrás, ablakugrás, futás, távugrás, súlydobás, futás és rudmászás), 7. esapatornázás szereken, 8. társasgyakorlat rúddal, 9. birkózás (szabadon választott fogással: László János és Feketies József; svájci birkózással: Akoncz Ernő és Csuka Domokos), 10. tornaszülővel botgyakorlatokhoz felvonulás, 11. tornajátékok több külön csoportban, 12. füles labda mérkőzés, 13. gulák, 14. díjak kiosztása, 15. búcsúindulók, 16. elvonulás pontokból állott, oly nagy számu közönséget esalt be a főgimnázium tágas udvarára, aminővel talán eddig sohasem dícselkedhetett az oszlopos muzeumcsarnok.

Már a felvonulásnál feltűnt a jó fegyelem, mely már egymagában is dicséri a tanárt is, meg az ifjuságot is. A szabadgyakorlatok pontos egyöntetűségét igazán megbámulta a közönség s bámulata minden pontnál növekedett. Ha az olimpiai játékok híre örök időkre fenmaradt, úgy itt a gimn. udvarán lefolyt versenyfutás, birkózás és füleslabda-mérkőzés a résztvevő tanulóknak egész életükben emlékeztetőben lesz s a jelen voltak sokáig fognak szívesen visszaemlé-

kezni a kellemesen eltöltött délutánra. Igazán a haladás meglepő; s midőn közbevetem, hogy a dicsőségből egy rész illeti azon tanárokat is, akik addig, amíg Bihary Béla tornatanár ez intézethez került, a tanulókat tornára tanították, mísem von le az őt megillető és igazán megérdemelt dicsőségéből. Nagy reményekkel nézünk az ő további működése elébe, mert ha most öt havi működése után ilyen szép sikert tudott felmutatni, mennyivel szebb lesz az később!

Napjainkban, amidőn az általános védkötelezettség majdnem egész életünkre kiterjed, a hazafiság és ésszerűség egyaránt kötelez, hogy a jövő nemzedék a hadi szolgálatra nemcsak alkalmas, de erre az iskolákban is mintegy előkészítve legyen. És éppen ezen szempontból is mi közönség, magunk közt szívesen láttunk volna még több katonai személyt is: hadd lássák ifjúságunk testi nevelését s annak erősödő izmait.

És midőn fiaink testi neveléséről szólottam, kénytelen vagyok felemlíteni azon sajnálatos állapotunkat, hogy leányaink testi nevelésére oly kevés gondot fordítunk. Lykurgusz a tornázást a nőkre is kötelezővé tette, mert erőteljes anyák

az államot erőteljessé teszik. Sokan azt hiszik, hogy az a leányokhoz nem illő, hogy sérti szemérmüket, hogy kivetkőzteti nőiességükből. Nem áll!

Az ó-kor egyik leghatalmasabb nemzetének, a görögnek történetében olvassuk, hogy náluk a leányok neveltetése sokban hasonló volt a fiúkéhoz s a tornászati képezte annak alkotó részét s dacára ennek a görög nők nemzetük virágzása korszakában, amikor a tornászati és a nemzeti játékok becsben tartottak, a női erény, az anyai hivatás példányképei valának s e mellett a testők szépsége, arányossága, ereje, szellemök rugékonysága által is feltűntek.

Nincs mitől félni középiskolás leányainkat: fő az, hogy szakember, aki ügyis tudja, mely gyakorlatok valók nekik, tanítsa őket tornára.

E.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad. Hattyú gyógyszerár által Majna Frankfurt.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képje, szobra,

fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más eszköze

van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közkézben.

Értesítés.

Hivatkozással a magas püspöki körrendeletre, teljes tisztelettel értesítem a főtű és nt. plebános és lelkész urakat, hogy a kiváló gondossággal készült és illetékes szakértő által gondosan átvizsgált

intentiós könyvek készen vannak

és a tisztelt megrendelő uraknak 1 kor. 60 fillér ellenében postafordultával fogom megküldeni.

Kiváló tisztelettel

Papp György könyvnyomdája.

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragados száradás, mely olajfestékek és az olajlakkok sajátja — elkerültek. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt, sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akáresak az olajfesték födi be a pallót s egyúttal **fényt is ad.** Ezért egyaránt alkalmazhat régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely esupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennél fogva nem födi el a famustrát.

Postasomag, körülbelül 35 négyszögméter 2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9¹/₂ marka.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Mint a mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódi szobapalló fnlakk feltalálója

és egyedüli gyártója

FÖRÁKTÁR:

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

Pályázati hirdetés.

A gyulafehérvári püspöki papnevelő intézet oláhherepei és oláhgirbói birtokai, melyek

293 katasztrális hold szántóból,
103 katasztrális hold kaszálóból,
350 katasztrális hold legelőből

1906. január 1-től kezdődőleg 12 évre haszonbérbe adatnak.

A bérleti feltételek és a mező- és szőlőgazdasági tervezetek a püspöki uradalmi jószágigazgatói irodában betekintheők.

Az ajánlattevőtől megkivántatik, hogy a feltételeket és a művelési tervezeteket ismeri és magát ezeknek feltétlenül aláveti.

A pályázatok f. é. június hó 20-ig a papnevelő intézet igazgatóságánál „Haszonbérleti ajánlat” felirattal nyújtandók be.

Pályázati feltételek:

a gyulafehérvári püspöki papnevelő intézet oláhherepei és oláhgirbói birtokainak bérbeadására vonatkozólag.

1. A haszonbér évi összege legalább is 7.300 korona, mely negyedévi részletekben előre fizetendő.
2. Az évi haszonbér biztosítására, valamint a bérletből származható károk vagy perköltségek fedezésére az évi bérnek megfelelő összeg készpénzben vagy állami értékpapirban a szerződés megkötésekor leteendő.

Ezen összeg erejéig birtokra való elsőbbségi bekebelezés is elfogadtatik.

3. A bérleti szerződés a püspöki jószágigazgatónak, mint gazdasági szakértőnek jelenlétében köttetik meg a kir. közjegyző előtt. A bérleti szerződés pontjainak betartása feletti felügyeletet évenként a Püspök által megbízott szakember gyakorolja.

4. Az átadás ugyanazon gazdasági szakértő jelenlétében részletes leltár mellett történik azon állapotban, ahogy azt a jelenlegi bérlő átvette.

5. A mezőgazdaságra bizonyos forgó rendszert állapít meg a püspöki jószágigazgatóság, különös súly helyzetűtven a mesterséges takarmány növények termelésére, melyre évenként a birtoknak legalább egy-negyed része felhasználandó. A birtok nagyságának megfelelő állatállomány tartandó, hogy a szántóföldek hat évenként egyszer jól betrágyázhatók legyenek.

6. Az erdőbirtokok bérlét tárgyat nem képezik. Az évi üzemtervi vágások azonban évről évre megbecsültnek és egyenlő ajánlatok esetén a haszonbérlő előnyben részesül.

7. Köteles a bérlő az oláhherepei kipusztult szőlőt fokozatosan vagy tetszése szerint egyszerre is, legalább 8 kat. holdat saját költségén újraültetni, az oláhgirbóit pedig jó karba hozni s ha kipusztult, ezt is újra ültetni.

Megjegyeztetik, hogy a szőlő újraültetésénél a szőlőművelés modern követelményeit szabad csak alkalmazni. Nevezetesen a forgatásnak 65—90 cm. mélységűnek kell lenni és kész gyökeres zöldoltványokat kell alkalmazni a régi jó erdélyi fajtákból (mint járdovány, kövér és király szőlőkől) holdankint 4.000 tőkével, vagyis 120 cm. növény és sortávolsággal. Oltványozás előtt a szőlőtelep különböző helyeiről talajminták veendőek és a földtani intézetnek véleményezés végett beküldendők azon célból, hogy milyen amerikai fajt lehet alkalmazni biztos alanyul. A beültetett terület évenként felülvizsgálattik, hogy az előirt módon ültetett-e be és műveltetett-e? A szőlő karikára 4-ik évnél előbb nem köthető, de akkor is csak az esetre, ha erős máfája van és előző ősszel jól megrágyázott — holdankint 60—70 szekér (400—450 mtr. mázsa) jó istálló trágyával, mely minden 4-ik évben ismétlődő lesz. Egy esztendőben sem szabad az egyes tőkében két magfánál többet kikötni. A hiányzó tőkék évről évre pótlandók.

A bérleti idő lejártával bérlő a szőlőt teljes, jó termőképes állapotában köteles átadni. Hogy ha az átadásakor nem lenne kellő állapotban, a kár szakemberek által megbecsültnék az utolsó bérleti év augusztus havában és ha a kár még a kaucziót is túlhaladná, külön megtérítendő lesz. Ha erre elég garancia nem lenne, az utolsó, illetve a 12. évi termés a papnevelde részére lefoglaltatik a kár erejéig.

8. Bérlő köteles az oláhgirbói tagosított birtokon jó istállót, cselédházat, kerítést és jó kutat építeni és a bérlet végén jó karban átszolgáltatni.

9. Az újabb építkezéseknél bérlő a befektetett összegeknek 8%-át, a javításnak pedig 50%-át fizeti.

10. A birtokok után járó vármegyei és községi adókat, továbbá a tűzbiztosítás költségeit a bérlő fizeti.

11. A haszonbérleti szerződés kötással járó munka és bélyeg-díjat, továbbá a kincstári illetéket bérlő fizeti.

12. Bérlő köteles az intézetnek 2 lótartásra szükséges szénátés szalmát szállítani. Ez a szerződésben kölcsönös megegyezés folytán határozott számban is megállapítható.

13. A szerződés pontjainak be nem tartása esetén a bérleti szerződés minden további bírói beavatkozás nélkül felmondható.

Gyulafehérvár, 1905. május 30.

Magas püspöki előírás szerint közli a
papnövelde igazgatósága.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első orszá-
gos műfes-
tészeti és
iparműve-
szeti intézet.
Alapított
1887-ben

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprimás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetich Taszilo gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű aldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stílszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Olajba oltárkép

magas centn.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök beese van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyebb alkalmi és ünnepi ajándéku szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e

Nagysága	25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
	18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa-szobrok, aranyozott széllel

magas centn.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

A Dr. SCHMIDT fő-törzs és tisztí-orvos-féle

FÜLOLAJ

gyógyít időszakos süketseget, fül-fájást, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a Dr. ROTCSHNEK EMIL gyógyszerárában. DEBRECZEN.

Egészen ingyen

zománczozott edényt nem kapnak sehol, de 6 főzölabost és 6 főzöfazekot különféle nagyságban 12 darabot 1 frt. 75 kr.-ért én szállíthatok. Ingyen csomagolás utánvétel mellett.

A többi tárgyak feltűnő olcsó árban.

— Árjegyzéket ingyen küldök. —

Kohn, gyáriraktáros, Budapest. VI. ker., Csengeri-utca 51.

Hirdetések jutányos árban felvételnek e lap kiadóhivatalában.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapított 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitűnő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nincs befolyással reájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzletünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangú **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindenemű **javításokat, hangolásokat** és **átépítéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és enóválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☉ Villamos világítás. ☉ Fürdő.
Telefon. ☉ Társas kocsik. ☉ Kitűnő konyha. ☉ Valódi borok.
Kőbányai sör. ☉ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szálloda.